

Canada

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

Розвиток та забезпечення надання соціальних послуг на рівні громади: роз'яснення для керівників органів місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства

Документ підготовлений Міністерством соціальної політики України у співпраці з Ініціативою щодо розвитку послуг в громаді для дітей та сімей проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), що виконується Alinea International за підтримки Уряду Канади

Розвиток та забезпечення надання соціальних послуг на рівні громади: роз'яснення для керівників органів місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства

Структура:

- 1. Актуальність розвитку соціальних послуг в територіальній громаді**
- 2. Розвиток соціальних послуг**
 - 2.1. Визначення потреби населення територіальної громади у соціальних послугах**
 - 2.2. Планування надання соціальних послуг**
 - 2.3. Фінансування соціальних послуг**
 - 2.4. Впровадження та вдосконалення послуг. Створення мережі надавачів соціальних послуг та забезпечення взаємодії між ними**
 - 2.5. Моніторинг та оцінка якості соціальних послуг**
- 3. Інтегрована модель соціального захисту населення, надання соціальних послуг та захисту прав дитини на рівні громади**
- 4. Рекомендації щодо використання та залучення наявних ресурсів під час перехідного етапу реалізації реформи децентралізації**

1. Актуальність розвитку соціальних послуг в територіальній громаді

Основним ресурсом громади є її мешканці. На різних етапах життя будь-хто з мешканців громади може потрапити у складні життєві обставини та потребувати професійної соціальної підтримки для їх подолання¹. Ці обставини можуть бути зумовлені такими чинниками, як невиліковна хвороба, інвалідність, безробіття, малозабезпеченість, домашнє насильство, ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків з виховання дитини, похилий вік чи шкода, завдана конфліктом, тощо. Тому в кожній територіальній громаді необхідним є розвиток та забезпечення надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, що належить до власних повноважень громад².

Важливість забезпечення розвитку соціальних послуг на рівні громади підкреслюється наступним:

1. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо забезпечення надання соціальних послуг населенню **закріплені законодавчо**. Бездіяльність щодо реалізації цих повноважень тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, а в деяких випадках і кримінальну відповідальність.
2. Забезпечення соціальної підтримки осіб /сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, захист їхніх прав **збільшує довіру до органів місцевого самоврядування**. Вищезгадані заходи прямо впливають на якість життя всіх мешканців громади, підвищуючи соціальне благополуччя і безпеку.
3. Вклад у розвиток соціальних послуг має **позитивні економічні ефекти**. По-перше, особа/сім'я, яка отримує соціальну підтримку у вирішенні складних життєвих обставин, може працювати та приносити дохід до бюджету громади через сплату податків. По-друге, мінімізація кількості мешканців громади, які перебувають у складних життєвих обставинах, за рахунок надання їм вчасної підтримки, сприяє зменшенню проявів негативних соціальних явищ (алкоголізму, бездомності, тощо) та запобігає протиправній поведінці населення (крадіжкам, вандалізму і т.д.).

¹ Список чинників, які можуть зумовити складні життєві обставини особи/сім'ї, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, і які особа/сім'я не може подолати самостійно, міститься у п. 15 статті 1 Закону України [“Про соціальні послуги”](#).

² Згідно з новою редакцією Закону України [“Про соціальні послуги”](#), який набрав чинності 1 січня 2020 року, повноваження у сфері соціальних послуг визначаються як власні повноваження громад. Органи місцевого самоврядування забезпечують надання соціальних послуг відповідно до закону. (ч. 4 ст. 34 ЗУ [“Про місцеве самоврядування в Україні”](#)). Повноваження у сфері надання соціальних послуг передані територіальним громадам щоб вони стали максимально наближеними до отримувачів цих послуг.

2. Розвиток соціальних послуг

Органи місцевого самоврядування є відповідальними за **забезпечення надання базових соціальних послуг** з урахуванням потреб мешканців громади. Поняття соціальних послуг визначено в Законі України “Про соціальні послуги” і включає дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають.

За класифікацією і змістом надання соціальні послуги бувають:

- прості – не передбачають надання постійної або комплексної допомоги. Їх прикладом є консультування чи представництво інтересів,
- комплексні – передбачають систематичну допомогу, наприклад, соціальний супровід чи соціальна інтеграція тощо;
- спеціалізовані - надаються певним категоріям осіб (наприклад, особам, які постраждали від торгівлі людьми чи ВІЛ-інфікованим особам),
- допоміжні - надаються у натуральному вигляді зокрема, продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, одяг, взуття, та технічні послуги (транспортні послуги, переклад жестовою мовою тощо).

Соціальні послуги є необхідними для всіх мешканців громади, тому що їх своєчасне надання сприятиме попередженню виникнення проблемних ситуацій. Наприклад, благополучні сім'ї можуть потребувати підтримки у вихованні дітей, зокрема, через надання необхідних консультацій. Мешканці громади, які належать до вразливих категорій населення (наприклад, малозабезпечені сім'ї або такі, в яких один із членів сім'ї має тяжке захворювання) можуть потребувати консультування, інших видів послуг, щоб своєчасно отримувати підтримку, вирішувати проблемні питання, та попереджувати виникнення кризових ситуацій. Особи чи сім'ї, які вже не можуть самотійно вирішити складні життєві обставини, потребують комплексної соціальної підтримки³.

До уваги: Соціальні послуги не є тотожним поняттям з соціальною допомогою (виплатами) чи адміністративними послугами соціального характеру. Водночас, міжнародний досвід демонструє, що забезпечення надання соціальних послуг конкретній особі чи сім'ї поряд з наданням соціальної допомоги, дозволяє досягати більш ефективних результатів роботи. Це пов'язано з тим, що послуги допомагають особі чи сім'ї відновити потенціал для працевлаштування, створення умов для виховання і догляду дітей, забезпечення належним чином соціально-побутових умов, набути більшої самостійності у прийнятті рішень, вирішенні щоденних питань, тощо. Таким чином, завдяки наданим послугам, особа чи сім'я починає задовольняти свої потреби та потреби сім'ї, та перестає потребувати соціальної допомоги.

[Порядок організації та надання соціальних послуг](#) у територіальній громаді затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 587. На рис. 1

³ У деяких випадках надання соціальних послуг є обов'язковим за рішенням суду і не потребує добровільної згоди отримувача послуг (стаття 21, пункт 5, Закону України “Про соціальні послуги”).

наведено рекомендований алгоритм створення та розвитку соціальних послуг у громаді, окремі етапи якого роз'яснені у підрозділах 2.1-2.4. Процес розвитку соціальних послуг у громаді є циклічним, оскільки завершення одного циклу через моніторинг та оцінку якості соціальних послуг служить основою для початку наступного.

Рис. 1. Порядок організації та надання соціальних послуг у територіальній громаді

**ПСЕР - програма соціально-економічного розвитку громади*

Для забезпечення надання базових соціальних послуг особам/сім'ям у територіальній громаді має бути створена мережа надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору та/або залучені надавачі соціальних послуг недержавного сектору. Надавачі недержавного сектору - це підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, благодійні, релігійні організації, фізичні особи-підприємці та фізичні особи, які надають

соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності. Шляхами залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору є закупівля послуг, державне-приватне партнерство, соціальне замовлення, конкурс соціальних проектів, мікропроектів та програм.

Органи місцевого самоврядування є також відповідальними за забезпечення ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг на рівні відповідної територіальної громади та інформування її населення про соціальні послуги, з якими жителі можуть ознайомитися у формі, доступній для сприйняття особами з будь-якими порушеннями здоров'я.

Першими кроками виконання повноважень органів місцевого самоврядування у сфері соціальних послуг є утворення за рішенням сесії у виконавчому органі сільської, селищної, міської ради (у тому числі територіальної громади):

- структурного підрозділу, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері соціального захисту населення, формуванні місцевих програм соціальної підтримки⁴;
- центру надання соціальних послуг⁵ або центру соціальних служб та територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг)⁶.

На цій сесії також затверджуються положення про вищезгаданий підрозділ, установчі документи центру, а також їх штатний розпис.

Рекомендується комунального надавача соціальних послуг у сільській, селищній, міській територіальній громаді створювати із розрахунку:

з чисельністю населення до 20 тисяч мешканців - центр надання соціальних послуг;

з чисельністю населення від 20 до 50 тисяч мешканців - центр соціальних служб та територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

з чисельністю від 50 до 100 тисяч мешканців – 1 центр соціальних служб та територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на 20 – 50 тисяч мешканців;

з чисельністю від 100 до 500 тис – 1 центр соціальних служб та 1 територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на 50 – 100 тисяч мешканців;

з чисельністю понад 500 тис. – 1 центр соціальних служб та 1 територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на 250 тисяч мешканців.

Рекомендується посади фахівців із соціальної роботи вводити із розрахунку:

У сільській місцевості – одна штатна одиниця на:

⁴ Залежно від розмірів громади та кількості населення, доцільним може бути введення до штатного розпису виконавчого органу місцевої ради посадової особи, яка забезпечує реалізацію державної політики у сфері соціального захисту населення, формуванні місцевих програм соціальної підтримки, замість утворення окремого підрозділу.

⁵ Див. [Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг](#), Постанова Кабінету Міністрів України, від 3 березня 2020 р. № 177.

⁶ Див. [Деякі питання діяльності центрів соціальних служб](#), Постанова Кабінету Міністрів України, від 01.06. 2020 р. № 479 та [Деякі питання діяльності центрів територіальних центрів соціального обслуговування \(надання соціальних послуг\)](#), Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 р. № 1417.

- один або декілька населених пунктів, що входить до складу територіальної громади, з чисельністю населення від 2 до 4 тисяч жителів (за умови, що відстань між населеними пунктами територіальної громади до 15 км);

- декілька населених пунктів, що входить до складу територіальної громади, з чисельністю населення не більше 2 тисяч жителів (за умови, що відстань між населеними пунктами не більше 30 км, за наявності громадського транспортного сполучення чи закріплення за фахівцем соціальної роботи транспортного засобу);

- один населений пункт, що входить до складу територіальної громади, у гірській місцевості (не залежно від кількості населення).

У містах - 1 штатна одиниця на:

- 10 тисяч жителів в обласних центрах та містах з населенням більше 200 тисяч жителів;
- 5 - 7 тисяч жителів у містах з населенням від 50 до 200 тисяч жителів;
- 5 тисяч жителів у містах з населенням менше 50 тисяч жителів та у приватному секторі.

2.1. Визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах

Першим етапом розвитку соціальних послуг у громаді є визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах, що передбачає збір, узагальнення та аналіз інформації про:

- наявність на території громади осіб/сімей, які належать до вразливих груп або перебувають у складних життєвих обставинах, та їхні потреби у соціальних послугах;
- доступність соціальних послуг, відповідно до потреб отримувачів, як фактичних, так і потенційних.

Метою визначення потреб населення громади у соціальних послугах є отримання об'єктивних, достовірних статистичних, кількісних та якісних даних, необхідних для прийняття управлінських рішень щодо розвитку системи соціальних послуг в громаді. Цей процес надає можливість:

- оцінити ефективність діючої системи надання послуг;
- визначити цільові групи отримувачів соціальних послуг, з числа жителів громади, їхні потреби у послугах;
- розробити стратегію розвитку соціальних послуг.

Відповідно до проекту [Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах](#), оцінка потреб населення громади проводиться на середньостроковий період, тобто раз на три роки⁷. При цьому, в рамках щорічного моніторингу надання соціальних послуг (див. пункт 2.4.) потрібно уточнювати і коригувати дані, з урахуванням соціальної ситуації в громаді.

⁷ Опубліковано на сайті Мінсоцполітики <https://www.msp.gov.ua/projects/602/> та готується для подальшого затвердження і впровадження.

Для ефективної організації процесу визначення потреб, необхідно визначити відповідального. Ним може бути профільний заступник голови громади, який створює постійно діючу міжвідомчу робочу групу з питань визначення потреб громади у соціальних послугах (*далі* - робоча група). Зі складом робочої групи, її функціями та завданнями можна ознайомитися у проекті [Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах](#). Відповідальним за збір, аналіз та підготовку пропозицій на основі результатів визначення потреб є підрозділ з питань соціального захисту населення громади.

Залежно від кількості населення, цільових груп та розмірів територіальної громади, збір та аналіз даних для визначення потреб населення може здійснюватись структурним підрозділом з питань соціального захисту населення громади із залученням надавачів соціальних послуг, соціального менеджера, фахівців із соціальної роботи, об'єднань працівників системи надання соціальних послуг, об'єднань надавачів та отримувачів соціальних послуг, громадських об'єднань, благодійних організацій, інших суб'єктів господарювання (на платній або безоплатній основі), зокрема тих, що спеціалізуються на такому виді діяльності та/або експертів в соціальній сфері, соціологів.

Етапи визначення потреб населення у соціальних послугах:

- 1) Утворення Робочої групи для забезпечення проведення заходів з визначення потреб і розроблення пропозицій щодо розвитку соціальних послуг.
- 2) Збір соціально-демографічних даних жителів громади, даних щодо вразливих груп населення, картування наявних соціальних послуг та надавачів.
- 3) Збір даних про соціальні проблеми, потреби осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, у соціальних послугах, та про надавачів соціальних послуг, їхні можливості. Для цього застосовуються різні методи збору даних, зокрема анкетування, структуровані/напівструктуровані інтерв'ю, фокус-групові дискусії та інші, що дозволяє почути/обговорити думки, очікування жителів громади, в т.ч. вразливих груп населення, зрозуміти, які види послуг необхідно розвивати в громаді, які ресурси для цього необхідні. Для збору даних структурний підрозділ з питань соціального захисту населення визначає цільові групи, які необхідно опитати щодо їх потреб у соціальних послугах. Цільові групи формуються, з числа потенційних чи фактичних отримувачів соціальних послуг (наприклад, батьки дітей з інвалідністю, молоді особи, з числа випускників інтернатних закладів, особи, звільнені з місць позбавлення волі, тощо), а також із ширших категорій населення громади (наприклад, молоді сім'ї, жінки/чоловіки певних вікових груп, тощо), які можна виокремити на основі проаналізованих соціально-демографічних даних. Для кожної цільової групи визначається мета та завдання опитування, кількість осіб/сімей, які необхідно опитати, підбираються методи опитування (анкетування, інтерв'ю чи фокус-групова дискусія), розробляються опитувальники з переліком питань, які потрібно поставити тій чи іншій цільовій групі для того, щоб визначити їхню потребу у соціальних послугах. Також узагальнюється і аналізується інформація про результати оцінки потреб осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати. Для забезпечення

сталості розвитку соціальних послуг, визначення проблем у міжвідомчій взаємодії та врахування потреб і пропозицій всіх учасників процесу розвитку соціальних послуг, також необхідно провести інтерв'ю з керівниками відповідних структурних підрозділів, представниками надавачів соціальних, медичних, освітніх та інших послуг.

- 4) Підготовка звіту про результати визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах з пропозиціями щодо розвитку необхідних послуг для забезпечення потреб осіб/сімей на середньостроковий період. При підготовці пропозицій необхідно визначити перелік послуг, які мають бути розвинуті в громаді, умови їх доступності, необхідні ресурси (кадрові, матеріально-технічні, фінансові). Також важливо врахувати необхідність підготовки (навчання) відповідного кадрового складу для надання тієї чи іншої послуги. Пропозиції щодо розвитку послуг мають передбачати перелік заходів, які необхідно виконати для розвитку і забезпечення надання соціальних послуг, у коротко- (терміном на 1 рік), та середньострокових (терміном на 3 роки) планах, з урахуванням найбільш актуальних потреб та можливостей, терміни виконання цих заходів та відповідальних осіб. Пропозиції також мають визначати перелік послуг, які мають бути організовані в громаді першочергово, з огляду на наступні критерії:
- *Запит від цільових груп* (осіб/сімей, які потребують соціальних послуг) - визначається на основі інформації, отриманої в результаті аналізу отриманих соціально-демографічних даних жителів громади, даних щодо вразливих груп населення, звернень громадян щодо надання соціальних послуг, інших видів підтримки, фокус-групових дискусій, інтерв'ю та анкетування.
 - *Повноваження територіальної громади* – береться до уваги перелік базових соціальних послуг згідно вимог Закону України “Про соціальні послуги”, а також послуги, розвиток яких належить до власних і делегованих повноважень територіальних громад у сфері соціального захисту, встановлених Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”.
 - *Спроможність територіальної громади* з урахуванням наявних у територіальній громаді кадрових, фінансових та інших ресурсів, необхідних для впровадження та розвитку соціальних послуг, потреби у розвитку спроможності.
 - *Експертне бачення* – визначається членами Робочої групи та залученими експертами у контексті забезпечення необхідного для жителів громади обсягу послуг.

Звіт про результати визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах оприлюднюється на офіційних веб-сайтах органів місцевого самоврядування і виноситься для громадського обговорення. Підрозділ з питань соціального захисту населення громади щороку проводить моніторинг та оцінку стану виконання заходів щодо організації надання соціальних послуг, за результатами якого готується узагальнений звіт та подається на розгляд відповідної місцевої ради.

2.2. Планування надання соціальних послуг у громаді відбувається у межах системи планових документів розвитку громади, які охоплюють різні часові проміжки – довгостроковий (орієнтовно 7 років), середньостроковий (3-5 років) і короткостроковий (1 рік) (рис. 2).

Рис. 2. Система програмних документів розвитку громади

Основоположним документом, що визначає пріоритети розвитку територіальної громади є **стратегія** її розвитку (див. рис. 2). У цьому документі на довгострокову перспективу (7 років і більше) окреслюють орієнтири розвитку ключових сфер життєдіяльності громади. Для цього проводять ґрунтовне аналітичне дослідження, визначають сильні та слабкі сторони громади, бачення її розвитку, стратегічні й оперативні цілі та розробляють детальні завдання, виконання яких має забезпечити досягнення визначених цілей.

Оскільки людина є джерелом влади, а діяльність органу місцевого самоврядування спрямована на забезпечення добробуту територіальної громади, рекомендовано, щоб одна зі стратегічних цілей була спрямована на соціальний розвиток. При формулюванні цілей необхідно дотримуватись технології SMART (ця абревіатура об'єднує великі літери від англійських слів і означає розумна ціль). Відповідно до даної технології ціль має бути: 1) максимально конкретно (при її формулюванні необхідно чітко уявити кінцевий результат); 2) вимірною, щоб можна було зрозуміти, що вона досягнута; 3) досяжною з точки зору

зовнішніх чинників і внутрішніх ресурсів; 4) співвідноситися з іншими стратегічними цілями, і працювати на їх досягнення; 5) бути чітко визначена в часі щодо її досягнення.

Для прикладу можна навести таку ціль: комплексна та ефективна система медичних, соціальних та освітніх послуг, яка задовольняє потреби дітей, сімей з дітьми та осіб, з урахуванням віку, статі, стану здоров'я.

Питання соціального захисту переважно включають до окремої операційної цілі. Серед назв операційних цілей, до реалізації яких включають завдання надання соціальних послуг, можна зустріти такі: дієвий соціальний захист вразливих груп населення громади; забезпечення доступності та якості послуг соціального захисту для дітей, сімей з дітьми та осіб, відповідно до їхніх потреб.

Питанню розвитку соціальних послуг доцільно присвячувати також окремі завдання у Стратегії розвитку територіальної громади. Прикладами формулювання таких завдань можуть бути: 1) розвиток інфраструктури надання соціальних послуг; 2) забезпечення надання соціальних послуг вразливим групам населення, з урахуванням потреб територіальної громади; 3) розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з урахуванням потреб територіальної громади; 4) розвиток ринку соціальних послуг через залучення надавачів недержавного сектору до надання соціальних послуг.

Звертаємо увагу, що в кожному конкретному випадку необхідно визначати цілі і завдання, які є актуальними для територіальної громади. Приклади, наведені вище, можуть бути використані лише для ознайомлення.

Важливою складовою розроблення стратегій розвитку є необхідність забезпечення відкритості процесу та залучення до нього зацікавлених у розвитку громади осіб, що створює сприятливі умови для врахування широкого кола пропозицій та думок.

Середньострокове планування важливе для організації системної і планомірної роботи з метою ефективного вирішення важливих завдань, які, зокрема, зазначені в стратегії (див. рис. 2). На місцевому рівні середньострокове планування може бути реалізоване у формі цільових програм (терміном на 3-5 років) або ж у формі комплексної трирічної програми соціально-економічного розвитку. Варто зазначити, що в громадах програму соціально-економічного розвитку часто складають строком на один рік, що також передбачено нормативно-правовими актами.

Місцеві цільові програми є сукупністю взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямовані на розв'язання найактуальніших проблем розвитку громади або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери громади, реалізація яких здійснюється за рахунок коштів бюджету громади, обласного бюджету, державного бюджету та інших залучених коштів.

Комплекс заходів, спрямованих на розвиток соціальних послуг може бути включений до відповідної цільової середньострокової програми. Зазвичай цільова програма включає такі компоненти як визначення проблеми, на вирішення якої спрямована програма, її мету, обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, визначення завдань і заходів програми,

джерел їх фінансування та очікуваних результатів. Детальні вимоги щодо розробки цільових програм доцільно визначити окремим рішенням органу місцевого самоврядування.

Обґрунтування проблеми в аналітичній частині цільової програми доцільно здійснювати з урахуванням результатів визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах.

Цільова програма може включати декілька напрямів заходів, спрямованих на системне вирішення проблеми територіальної громади. В окремий напрям можуть бути узагальнені організаційні заходи щодо розвитку соціальних послуг, зокрема:

- визначення потреб у соціальних послугах;
- комунікацію з населенням громади у сфері соціальних послуг;
- координацію діяльності різних суб'єктів у сфері соціальних послуг;
- моніторинг надання та оцінку якості соціальних послуг.

Інші напрями цільової програми можуть включати заходи щодо розвитку певної соціальної послуги або їх груп.

Важливою перевагою застосування цільової програми для планування на середньостроковий період є обґрунтування обсягів і джерел фінансування, що створює сприятливі передумови для їх врахування у бюджетних документах та є засобом забезпечення реалістичності програми.

Для короткострокового планування зазвичай використовують **Програму соціально-економічного розвитку** громади. Це документ, що визначає пріоритети розвитку громади на короткостроковий (іноді - середньостроковий) період, конкретизує завдання та заходи у рамках таких цілей та пріоритетів, відповідальних виконавців та строки виконання заходів, обсяги фінансування, джерела фінансування та індикатори (показники) оцінки результативності виконання заходів Програми. Оскільки на основі зазначеного документу розробляють проект місцевого бюджету, важливо щоб до змісту річної Програми соціально-економічного розвитку було включено усі заходи, передбачені цільовою програмою щодо розвитку соціальних послуг на відповідний плановий рік.

Нормативно-правові акти та рекомендації, які застосовують для розробки стратегій і програм розвитку громад:

- Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII [«Про засади державної регіональної політики»](#);
- Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів ([затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932](#));
- Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади

(затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 № 75);

- Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79).

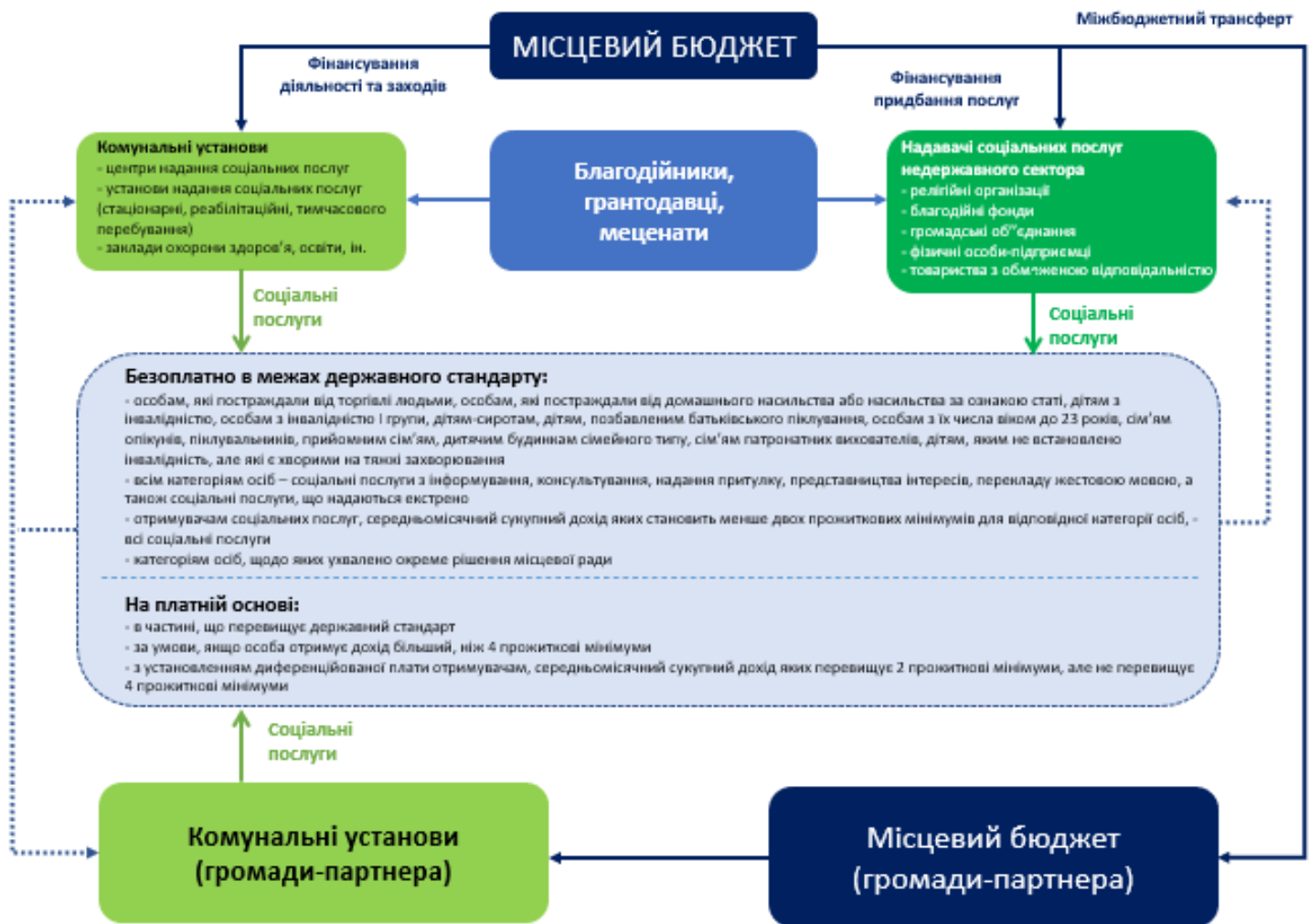
Для розробки Стратегії розвитку територіальної громади, цільових програм та програм соціально-економічного розвитку доцільно користуватися методичними рекомендаціями, зокрема:

- Методичні рекомендації щодо формування і реалізації стратегічних і програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади;
- Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації;
- Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник;
- Методичні рекомендації для врахування Цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад.

2.3. Фінансування соціальних послуг

Механізм фінансування соціальних послуг передбачає можливість застосування різноманітних джерел фінансових ресурсів та варіантів фінансування. Побудова оптимальної моделі фінансування соціальних послуг має передбачати мобілізацію стабільних фінансових ресурсів необхідних для надання доступних і якісних соціальних послуг, а також побудову такої системи використання коштів, яка передбачає ефективне їх використання в інтересах громади (схема. 1).

Схема 1. Механізм фінансування соціальних послуг

Місцевий бюджет є основним джерелом фінансування соціальних послуг. Реалізуючи повноваження щодо організації надання соціальних послуг у громаді, орган місцевого самоврядування може також сприяти залученню коштів з інших джерел, якими можуть бути ресурси благодійників, меценатів та інших суб'єктів.

Вибудовуючи оптимальну модель фінансування соціальних послуг у громаді, важливо поєднувати можливості їх надання як комунальними структурами, так і суб'єктами недержавного сектору. Одна з основних засад функціонування системи надання соціальних послуг, яка передбачена Законом України «Про соціальні послуги», є рівність прав, обов'язків та відповідальності надавачів соціальних послуг державного та недержавного секторів. Відтак бюджетне фінансування може бути спрямоване як для забезпечення діяльності комунальних закладів, які надають соціальні послуги, так і закупівлі соціальних послуг у суб'єктів недержавного сектору⁸ (див. схему 1).

Варто зазначити, що згідно [Порядку організації надання соціальних послуг](#) (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587), соціальні послуги можуть надаватися:

- за рахунок бюджетних коштів;
- з встановленням диференційованої плати залежно від доходу отримувача соціальних послуг;
- за рахунок отримувача соціальних послуг або третіх осіб відповідно до законодавства.

Категорії осіб, яким соціальні послуги надаються за рахунок бюджетних коштів, з встановленням диференційованої плати та за рахунок отримувача соціальних послуг або третіх осіб, визначені статтею 28 Закону України «Про соціальні послуги».

Органи місцевого самоврядування можуть приймати рішення про надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів іншим категоріям осіб. Для цього орган місцевого самоврядування приймає рішення про перелік послуг, що надаються за рахунок бюджетних коштів, та/або звільнення окремих категорій осіб від плати за надання соціальних послуг. Розглядати питання щодо надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів іншим категоріям осіб та приймати в окремих випадках рішення про звільнення особи від плати за соціальні послуги можуть комісії, утворені виконавчими органами сільських, селищних, міських рад територіальних громад.

Варто зазначити, що надання соціальних послуг може відбуватися в межах співробітництва територіальних громад (див. схему 1). Співробітництво може здійснюватися в тому числі в таких формах:

- делегування одному з суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань із передачею йому відповідних ресурсів;
- реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів із метою спільного здійснення відповідних заходів;

⁸ Для цього можуть застосовуватися процедури закупівель, передбачені Законом України «Про публічні закупівлі», конкурси соціальних проектів, соціальних програм відповідно до [Порядку проведення конкурсу з визначення програм \(проектів, заходів\), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання \(реалізації\) яких надається фінансова підтримка](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1049 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 194), а також соціальне замовлення згідно з Порядком надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення та компенсації надавачам вартості соціальних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 450.

- спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів;
- утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів.

Відповідно до Закону України “Про співробітництво територіальних громад” співробітництво здійснюється відповідно до договорів про співробітництво, укладених сільськими, селищними, міськими головами від імені сільської, селищної, міської ради після схвалення їх проектів відповідними радами. Порядок організації співробітництва детально описаний у практичному посібнику для посадових осіб місцевого самоврядування “[Організація співробітництва територіальних громад в Україні](#)”.

Для забезпечення надання соціальних послуг можна також використовувати інші можливості, крім зазначених вище джерел фінансування. Згідно п. 41 [Порядку організації надання соціальних послуг](#), у разі неможливості задоволення потреби жителів відповідної адміністративно-територіальної одиниці в наданні тих чи інших соціальних послуг, крім базових соціальних послуг, виконавчий орган місцевої ради уповноважений поінформувати про це обласну держадміністрацію для забезпечення створення необхідних соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, зокрема шляхом планування та фінансування видатків для задоволення потреб осіб/сімей регіону в соціальних послугах у межах регіональних і місцевих соціально-економічних програм розвитку.

Окремі обласні ради розвивають позитивні практики проведення конкурсів проектів місцевих ініціатив. Це відкриває місцевим радам можливості ініціювати проекти, спрямовані на розвиток соціальних послуг, які повністю або частково фінансуватимуться за рахунок коштів обласного бюджету. Грантову та консультативну підтримку розвитку соціальних послуг надають також низка національних і міжнародних організацій.

2.4. Впровадження, моніторинг, оцінка якості та вдосконалення соціальних послуг

Після визначення потреб населення у соціальних послугах та забезпечення їх фінансування, забезпечується надання соціальних послуг відповідно до затверджених державних стандартів соціальних послуг (перелік наведено у п.п. 1.5. пункті 5).

У разі відсутності надавачів необхідних соціальних послуг у територіальній громаді за місцем проживання особи/сім'ї, яка потребує надання соціальних послуг, або якщо запропонована соціальна послуга задовольняє потреби лише частково, орган соціального захисту населення визначає потенційних надавачів таких соціальних послуг і здійснює заходи щодо їх залучення до надання соціальних послуг, у тому числі для забезпечення їх фінансування (пункт 40 [Порядку організації надання соціальних послуг](#)).

Окремі соціальні послуги, що надаються стаціонарно, зокрема соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин, забезпечення

притулку, наприклад, у випадку домашнього насильства, тощо можуть надаватись поза межами територіальної громади на регіональному (обласному/районному) рівнях.

У разі встановлення потреб особи/сім'ї у соціальних послугах, які надаються на регіональному рівні, орган соціального захисту населення за місцем проживання/перебування особи/сім'ї, яка звернулася із заявою, подає клопотання про надання необхідних соціальних послуг разом з відповідними документами структурному підрозділу з питань соціального захисту населення обласної, Київської міської держадміністрації для подальшого прийняття рішення про надання соціальних послуг (абзац 2 пункту 41 [Порядку організації надання соціальних послуг](#)).

Після розгляду клопотання на регіональному рівні орган соціального захисту населення обласної, Київської міської держадміністрації приймає рішення про надання соціальної послуги і надає відповідне направлення для отримання соціальної послуги.

Для цього територіальній громаді необхідно розвивати співпрацю (у тому числі на договірних засадах) з надавачами державного, комунального або недержавного сектору, що надають послуги за рахунок коштів обласного/районного бюджету. У рамках такої співпраці доцільно розробити маршрути отримувачів соціальних послуг, які потребують спеціалізованих послуг, що надаються на регіональному рівні, порядок їх перенаправлення для отримання соціальних послуг та визначити оптимальну тривалість надання послуг з урахуванням потреб осіб (сімей) та розвитку спроможності територіальної громади їх задовольняти за місцем проживання особи (сім'ї).

Подання заяви з відповідними документами для отримання соціальних послуг особами з інвалідністю та особами похилого віку, які мають інтелектуальні та/або психічні порушення, проводиться відповідно до [Порядку надання соціальних послуг особам з інвалідністю та особам похилого віку, які страждають на психічні розлади](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 576 .

До повноважень органів місцевого самоврядування, які реалізує структурний підрозділ з питань соціального захисту населення, законодавством віднесено також здійснення моніторингу надання соціальних послуг, оцінки їх якості і оприлюднення відповідних результатів.

Проведення моніторингу та оцінки якості послуг відбувається відповідно до [Порядку](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 449 та базується на статті 11 Закону України [«Про соціальні послуги»](#).

В межах щорічного моніторингу надання соціальних послуг структурний підрозділ з питань соціального захисту населення територіальної громади здійснює збір та оброблення інформації про надані жителям громади соціальні послуги, проводить аналіз узагальненої інформації, їх порівняльний аналіз та планування роботи з розвитку системи надання соціальних послуг.

Оцінка якості соціальних послуг, наданих жителям громади, є процесом відмінним від моніторингу. Його метою є встановлення рівня відповідності наданих жителям громади

соціальних послуг затвердженим державним стандартам соціальних послуг. Оцінка якості соціальних послуг може бути внутрішньою або зовнішньою:

- внутрішня оцінка якості соціальних послуг проводиться кожним надавачем один раз на рік не пізніше ніж 31 липня. За результатами проведення внутрішньої оцінки якості соціальних послуг готується звіт, який оприлюднюється на офіційному веб-сайті територіальної громади.
- зовнішня оцінка якості соціальних послуг здійснюється структурним підрозділом з питань соціального захисту населення територіальної громади та іншими уповноваженими органами (регіональним чи субрегіональним представництвом Національної сервісної соціальної служби, об'єднаннями надавачів соціальних послуг, Мінсоцполітики, замовниками соціальних послуг) у порядку визначеному законодавством.

Інформація отримана в результаті моніторингу та оцінки якості соціальних послуг враховується при щорічному визначенні потреб населення у соціальних послугах, а також є підставою для їх вдосконалення. Таким чином, алгоритм розвитку соціальних послуг в територіальній громаді є круговим процесом: від визначення потреб населення, планування та фінансування соціальних послуг до їх впровадження через мережу надавачів соціальних послуг, моніторинг та оцінку їх якості з метою подальшого вдосконалення соціальних послуг та кращого задоволення потреб населення у соціальних послугах в наступному періоді.

3. Інтегрована модель соціального захисту населення, надання соціальних послуг та захисту прав дитини на рівні громади

Для забезпечення комплексного підходу у соціальній підтримці населення та доступності соціальних послуг для всіх мешканців громади рекомендується, щоб всі суб'єкти, пов'язані із забезпеченням прав дитини та наданням послуг соціального характеру були об'єднані у **єдину інтегровану систему**.

Для побудови інтегрованої системи соціального захисту на рівні громади необхідно:

- утворити єдиний структурний підрозділ у виконавчому комітеті місцевої ради, що має повноваження у сфері соціального захисту та надання соціальних послуг населенню;
- утворити службу у справах дітей з метою забезпечення можливості повноцінно виконувати покладені на громаду законом зобов'язання щодо захисту прав дітей;
- враховувати у плануванні та програмно-цільовому бюджетуванні заходи щодо розвитку інтегрованої системи соціального захисту;
- ввести єдині принципи, правила, технології, алгоритми дій для організації надання соціальної підтримки мешканцям територіальної громади.

До уваги: Питання обов'язковості утворення служби у справах дітей знайшло своє відображення в судовій практиці, прикладом чого є справа № 620/3802/19 за позовом прокурора Чернігівської області в інтересах держави до Городнянської міської ради про визнання протиправною бездіяльності відповідача щодо утворення у складі виконавчих органів ради служби у справах дітей, зобов'язавши відповідача вчинити дії, спрямовані на утворення у складі виконавчих органів ради служби у справах дітей. Позовні вимоги прокуратури задоволені повністю.

Наказом Мінсоцполітики від 25.02.2019 № 282 затверджено [Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту](#). На схемі 2 представлено приклад інтегрованої моделі соціального захисту населення, надання соціальних послуг та захисту прав дитини на рівні громади..

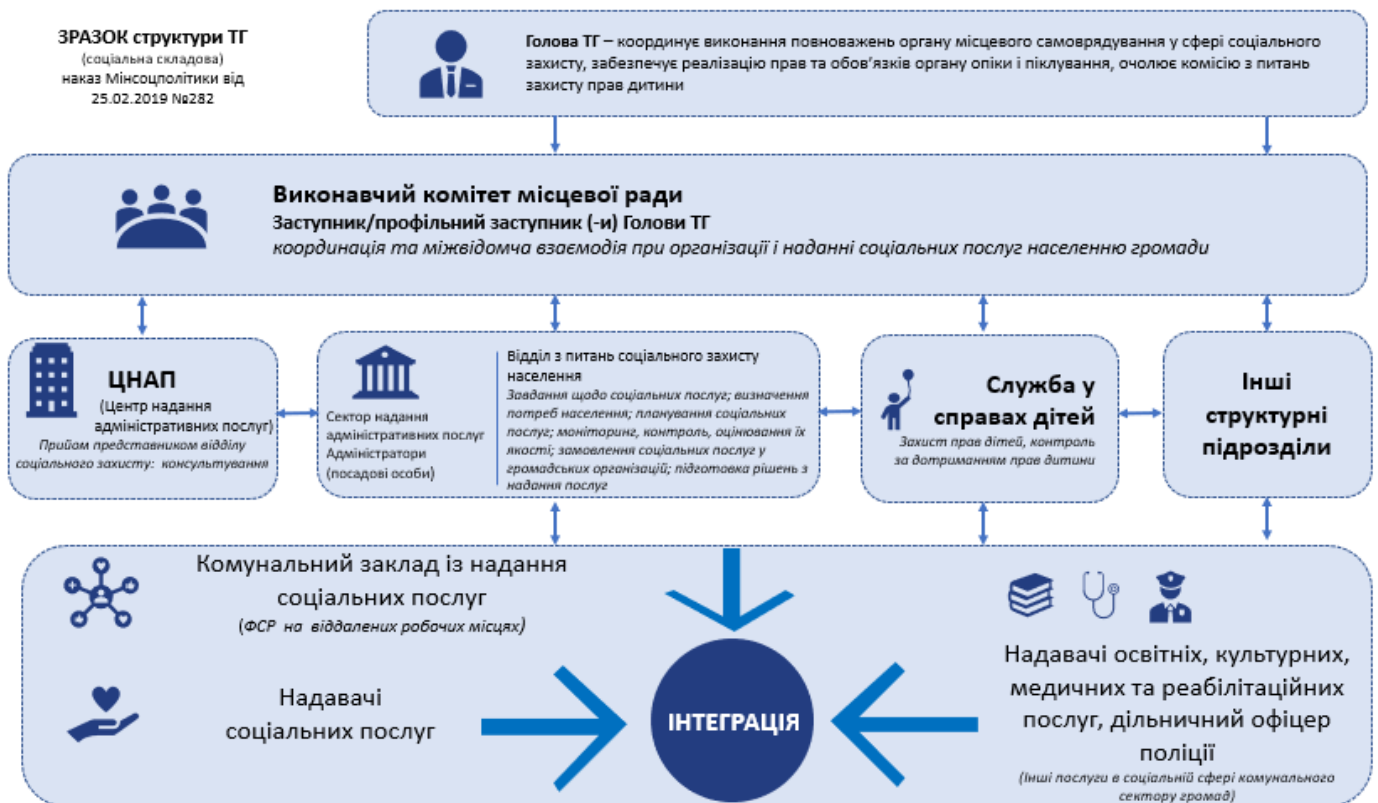
При плануванні інтегрованої моделі важливо враховувати, що наявність розвинутих медичних, освітніх та реабілітаційних послуг, послуг з культури, організації дозвілля, сприятиме забезпеченню належної профілактики потрапляння сімей і дітей у складні життєві обставини. Наприклад, поряд з освітніми (дошкільна освіта, шкільна та позашкільна освіта) мають бути супутні до освітніх послуги (підвезення до закладів освіти, групи продовженого дня, гаряче харчування в закладах освіти), що дозволить забезпечити підтримку належного рівня харчування дітей, особливо з малозабезпечених сімей, батькам працювати, не турбуючись про необхідність забрати дитину зі школи в обідній час тощо.

Прикладом інтеграції, при якій організаційні та фінансові ресурси різних структурних підрозділів громади об'єднуються навколо потреб конкретної дитини чи сім'ї, є поєднання освітньої послуги інклюзивного навчання із соціальною послугою супроводу дитини під час інклюзивного навчання. Оскільки дитина з особливими освітніми потребами під час

інклюзивного навчання у освітньому процесі може потребувати підтримки та допомоги в пересуванні, самообслуговуванні, комунікації, харчуванні тощо, забезпечити таку підтримку можливо шляхом надання соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання. Таким чином в закладі освіти надається соціальна послуга дитині для забезпечення повної та ефективної її участі у освітньому процесі.

Також слід зазначити, що відповідно до Закону України “Про соціальні послуги” соціальні послуги можуть надаватися у центрах зайнятості, закладах охорони здоров’я, освіти, культури та інших закладах, що дає можливість забезпечити надання соціальних послуг різним групам населення, з урахуванням місць, де вони вже отримують інші послуги/допомогу.

Схема 2. Інтегрована модель соціального захисту населення, надання соціальних послуг та захисту прав дитини на рівні громади

Одним із кроків у створенні інтегрованої системи соціального захисту на рівні громади є забезпечення міжвідомчої взаємодії та міждисциплінарного підходу як на етапі визначення потреб у соціальних послугах, так і на етапах їх розвитку, у процесі надання.

Міжвідомча взаємодія забезпечується через співпрацю всіх підрозділів та надавачів соціальних, адміністративних, медичних, освітніх, культурних, реабілітаційних послуг, підрозділів Національної поліції України. Така співпраця сприяє розвитку горизонтальних

зв'язків між надавачами послуг, впровадженню єдиних принципів, технології та алгоритмів дій для своєчасного виявлення, попередження та ефективного реагування, надання допомоги, зокрема дітям та їхнім сім'ям які перебувають у складних життєвих обставинах. Одним із прикладів забезпечення міжвідомчої взаємодії є комісія із захисту прав дитини ([Типове положення про комісію з питань захисту прав дитини](#)).

Механізми міжвідомчої взаємодії суб'єктів, уповноважених здійснювати функції з надання послуг громадянам та захисту їхніх прав, затверджені Кабінетом Міністрів України через низку нормативно-правових актів⁹, які відповідно до статті 24 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” є обов'язковими для виконання органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами.

Для забезпечення ефективної міжвідомчої взаємодії на рівні громади повинен існувати визначений для всіх суб'єктів порядок обміну інформацією, перенаправлення та забезпечення необхідного реагування. Зокрема, кожній громаді рекомендується напрацювати та погодити Алгоритм міжвідомчої взаємодії, що враховуватиме її власну інституційну спроможність та визначатиме відповідальних виконавців. В даному алгоритмі доцільно визначити:

1. Перелік наявних в громаді суб'єктів взаємодії (Центр надання соціальних послуг або інші надавачі соціальних послуг, структурний підрозділ з питань соціального захисту населення, служба у справах дітей, підрозділ Національної поліції, Центр первинної медико-санітарної допомоги, місцеві територіальні органи ДСНС та інші), відповідального за їх координацію.
2. Процедуру повідомлення та перенаправлення інформації у випадках виявлення:
 - осіб, які постраждали від домашнього насильства/насильства за ознакою статі або торгівлі людьми;
 - дітей постраждалих від жорстокого поводження;
 - загрози життю та здоров'ю дитини;
 - сімей у складних життєвих обставинах, або сімей з ознаками вразливості;
 - інших випадків, що потребують використання міждисциплінарного підходу.
3. Порядок дій спеціалістів структур, перелічених у п.1 у разі виникнення ситуацій, зазначених у п.2

⁹ [Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі](#), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658, [Порядок забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження](#), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585, [Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини](#), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866.

4. Рекомендації щодо використання та залучення наявних ресурсів під час перехідного етапу реалізації реформи децентралізації

До уваги громад, які утворені на території районних центрів, ліквідованих в рамках 2-го етапу реформи децентралізації¹⁰. Відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій” № 1009-IX від 17.11.2020 року правонаступник районної ради району, ліквідованого Верховною Радою України, після припинення відповідних районних рад як юридичних осіб, але не пізніше 1 липня 2021 року, зобов’язаний передати у комунальну власність територіальних громад усі об’єкти спільної власності територіальних громад району, які знаходяться на території цих територіальних громад, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, встановлених Бюджетним кодексом України.

Таким чином, територіальним громадам, на території яких знаходяться районні територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центри соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, ці заклади буде передано зі спільної власності територіальних громад ліквідованих районів у комунальну власність територіальної громади.

Із урахуванням цього та з метою гарантування стабільності правових та інших відносин, упродовж перехідного періоду органам державного управління та місцевого самоврядування необхідно забезпечити безперервність реалізації завдань та повноважень держави, місцевого самоврядування, зокрема в частині надання соціальних послуг. Під час планування місцевих бюджетів доцільно врахувати потребу в фінансових ресурсах для надання соціальних послуг, зокрема для забезпечення діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центрів соціальних служб (центрів соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді) (далі - Центри), інших суб’єктів, що надають соціальні послуги.

Згідно з листом Міністерства соціальної політики України від 07.12.2020 року № 17074/0/2-20/57 рекомендовано передбачити в місцевих бюджетах на 2021 рік необхідний обсяг видатків для виконання власних повноважень у сфері надання соціальних послуг та застосування, у разі потреби, механізму спільного фінансування Центрів або замовлення соціальних послуг у Центрах новоутвореного району.

Для громад, в яких вже утворені Центри, рекомендується надалі розвивати соціальні послуги, забезпечувати введення достатньої кількості посад фахівців із соціальної роботи, визначення потреб населення у соціальних послугах та розширення видів послуг відповідно до результатів оцінки, сталість у наданні соціальних послуг через включення заходів щодо організації надання соціальних послуг до програмних документів розвитку громади.

Варто звернути увагу, що координаційну та методичну підтримку з питань організації надання соціальних послуг та дотримання прав дітей територіальним громадам надає

¹⁰ Закон України “[Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій](#)” № 1009-IX від 17 листопада 2020 року.

Національна сервісна соціальна служба, яка діє через регіональні та субрегіональні територіальні органи¹¹, що будуть утворені із 1 січня 2021 року.

Крім того, органи місцевого самоврядування можуть звертатися до [регіонального центру соціальних служб](#), який надає методичну, навчальну та інформаційну допомогу громадам у проведенні соціальної роботи, наданні соціальних послуг, а також здійснює підготовку кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, опікуни, піклувальники, наставники, усиновлювачі (згідно з вимогами законодавства).

Більшість територіальних громад стикається з питанням забезпечення реабілітації дітей з інвалідністю. Наразі, щоб отримати безкоштовну реабілітацію дітей з інвалідністю в реабілітаційних установах, закладах охорони здоров'я, які здійснюють заходи з реабілітації дітей з інвалідністю, законні представники дитини можуть подати в місцевий орган соціального захисту населення заяву про необхідність направлення його дитини в реабілітаційний центр для дітей. [Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю](#) визначено в постанові Кабінету Міністрів України №309 від 27 березня 2019 р. № 309.

Для технологізації процесу надання адміністративних послуг соціального характеру в громаді, тобто соціальних виплат, які є складовою частиною системи соціального захисту населення [Мінсоцполітики](#) пропонує використання спеціального програмного забезпечення [«Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада»](#). Це клієнт-серверний WEB-додаток, який розроблено з метою наближення адміністративних послуг соціального характеру до мешканців територіальних громад.

¹¹ [Положення про Національну соціальну сервісну службу України](#), затверджено постановою Кабінету Міністрів України №783 від 26 серпня 2020

5. Корисні джерела інформації (з посиланнями для використання)

1. Нормативно-правова база

1.1. Закони України

[Про місцеве самоврядування в Україні](#)

[Про соціальні послуги](#)

[Про охорону дитинства](#)

[Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування](#)

[Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей](#)

[Про співробітництво територіальних громад](#)

1.2. Постанови Кабінету Міністрів України

від 12 жовтня 2011 р. № 1049 [Порядок проведення конкурсу з визначення програм \(проектів, заходів\), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання \(реалізації\) яких надається фінансова підтримка](#)

від 26 червня 2019 р. № 576 [Порядок надання соціальних послуг особам з інвалідністю та особам похилого віку, які страждають на психічні розлади](#)

від 27 березня 2019 р. №309 [Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю](#)

від 1 червня 2020 р. № 585 [Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах](#)

від 1 червня 2020 №449 [Порядок проведення моніторингу надання та оцінки соціальних послуг](#)

від 3 березня 2020 р. № 204 [Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації пілотного проекту “Розвиток соціальних послуг”](#)

від 1 червня 2020 р. № 586 [Порядок організації надання соціальних послуг](#)

1.3. Розпорядження Кабінету Міністрів України

від 9 серпня 2017 № 526-р [Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки](#)

1.4. Накази Міністерства соціальної політики

від 20 січня 2014 р. № 28 [Порядок визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах](#)

Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах, проєкт наказу Міністерства соціальної політики

від 19 січня 2016 № 26 Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення

від 18 липня 2018 року № 1029а Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення діяльності об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей

від 25 лютого 2019 № 282 Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту

від 23.06.2020 № 429 Класифікатор соціальних послуг

1.5. Перелік Державних стандартів соціальних послуг (станом на 01.12.2020 року)

№п /п	СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ	ЗАТВЕРД ЖЕНО	ПОСИЛАННЯ
1	Денний догляд	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13#Text
2	Догляд вдома	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13#Text
3	Підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-17#Text
4	Соціальна адаптація	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15%20,#Text
5	Соціальна інтеграція та реінтеграція бездомних осіб	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1671-13#Text
6	Надання притулку бездомним особам	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-13#Text
7	Екстрене (кризове) втручання	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16#Text

8	Консультування	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15.#Text
9	Соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16.#Text
10	Представництво інтересів	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16.#Text
11	Посередництво (медіація)	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text
12	Соціальна профілактика	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15.#Text
13	Соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними розладами	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0066-19#Text
14	Стандарт надання соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1329-13#n4
15	Стандарт надання послуг із соціальної профілактики торгівлі людьми	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1327-13#n16
16	Стандарт надання послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1328-13#n4
17	Підтриманого проживання бездомних осіб	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0458-15#Text

18	Паліативного догляду	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16#Text
19	Стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0432-16#Text
20	Соціальної послуги соціальної інтеграції випускників інтернатних закладів (установ)	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1367-16#Text
21	Соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1359-16#Text
22	Соціального супроводу сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування	Так	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1089-17#Text
23	Соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин	Так	http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE35501.html
Проекти Державних стандартів соціальних послуг (станом на 01.12.2020 року)			
1	Натуральна допомога	Ні	https://www.msp.gov.ua/projects/520/
2	Фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору	Ні	https://www.msp.gov.ua/projects/496/

3	Переклад жестовою мовою	Ні	https://www.msp.gov.ua/projects/485/
4	Догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних	Ні	https://www.msp.gov.ua/projects/433/
5	Супровід під час інклюзивного навчання	Ні	https://www.msp.gov.ua/projects/516/
6	Тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю	Ні	https://www.msp.gov.ua/projects/591/

2. Приклади створення соціальних послуг на рівні територіальної громади

Кращі практики щодо впровадження в об'єднаних територіальних громадах моделі адміністрування надання послуг з соціальної підтримки / Міністерство соціальної політики. 2017.

<https://www.msp.gov.ua/files/dec/3pr/d0112.pdf>

Модель інтегрованих соціальних послуг для українських громад: Соледарська ОТГ, Донецька область / У. Токарева. 2019. <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/573/Soledar.pdf>

Модель інтегрованих соціальних послуг для українських громад: Волноваський район Донецької області / У. Токарева. 2020.

<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/574/Volnovakha.pdf>

Модель інтегрованих соціальних послуг в українських громадах: Біловодська ОТГ Луганської області / Ю. Гасанбекова. 2020.

<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/571/Bilovodsk.pdf>

Модель інтегрованих соціальних послуг в українських громадах: Білокуракинська ОТГ Луганської області / Ю. Гасанбекова. 2020.

<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/572/Bilokurakine.pdf> Оцінка існуючих моделей та практик соціальної роботи та соціальних послуг на рівні громади. Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) - Партнерство "Кожній дитині" (Україна). 2017.

https://www.msp.gov.ua/files/dec/OPM_P4EC_ISPSPProject_AssessmentReport_201711_ukr.pdf

Протокол міжвідомчої взаємодії при здійсненні соціального захисту та наданні соціальних послуг дітям та їх сім'ях Біловодської селищної ради

https://www.unicef.org/ukraine/media/8176/file/Bilovodsk_protocol.pdf

Оцінка існуючих моделей та практик соціальної роботи та соціальних послуг на рівні громади.
Компанія Oxford Policy Management (Великобританія) - Партнерство “Кожній дитині” (Україна). 2017.
https://www.msp.gov.ua/files/dec/OPM_P4EC_ISPSPProject_AssessmentReport_201711_ukr.pdf

Протокол міжвідомчої взаємодії при здійсненні соціального захисту та наданні соціальних послуг дітям та їх сім'ях Біловодської селищної ради
https://www.unicef.org/ukraine/media/8176/file/Bilovodsk_protocol.pdf

